

Tervetuloa taloustaitokurssille!

 Takuusätiö

Euroopan unionin
osarahoittama

SOPIMUSTEN JA LUOTTOJEN HOITO

7. Sopimukset ja osamaksut

8. Laina, luotto ja velka

9. Perintä ja ulosotto

7. Sopimukset ja osamaksut

Sopimukset ja osamaksut: tärkeät sanat

- **Sopimus:** myyjän ja ostajan yhteinen päätös.
- **Ehto:** sopimuksen sääntö, jota pitää noudattaa.
- **Määräaikainen:** kestää sen ajan, mikä sopimuksessa lukee. Esimerkiksi vuoden pituinen vuokrasopimus.
- **Toistaiseksi voimassa oleva:** jatkuu siihen asti, että sopimus päätetään eli irtisanotaan.
- **Irtisanoa, verbi:** sopimuksen päättäminen.
- **Häätö:** asunnon tyhjentäminen, jolloin vuokralaisen pitää muuttaa pois asunnosta.
- **Osamaksu:** ostoksen maksaminen monessa osassa.

Sopimuksia on erilaisia

Sopimus on lupaus huolehtia tulevista maksuista.
Tutustu aina sopimuksen **ehtoihin!**

Määräaikainen sopimus on lyhyt sopimus.
Se päättyy sovittuna ajankohtana ilman erillistä irtisanomista.

Toistaiseksi voimassa oleva sopimus on pitkä sopimus.
Ostaja tai myyjä voi irtisanoa sopimuksen milloin tahansa.

Pidä hyvää huolta kodin sopimuksista!

Kodin sopimuksia ovat esimerkiksi vuokrasopimus, sähkösopimus ja kotivakuutuksesta tehtävä sopimus.

Sähkön siirron maksat aina oman alueen verkkoyhtiölle.
Sähkön toimittajan saat valita itse.
Sähköt katkaistaan, jos et maksa sähkölaskua.

Jos et maksa vuokraa, sinun pitää muuttaa pois vuokra-asunnostasi.
Sitä kutsutaan **hädöksi**.

Isot ja pienet ostokset

- Vertaile hintoja ja pohdi, mikä on sinulle paras tapa maksaa ostos.
- Tutustu aina sopimuksen ehtoihin. Kysy, jos olet epävarma.
- Tavarahan pitää olla kunnossa. Ilmoita myyjälle heti, jos ostoksessa on virhe.

Monta tapaa maksaa ostos

- Voit maksaa ostoksen pankkikortilla. Silloin maksu lähtee heti tililtäsi. Voit säästää rahaa jo etukäteen.
- Voit maksaa ostoksen jälkikäteen laskulla. Tämä on yleinen tapa verkkokaupoissa.
- Voit myös maksaa ostoksen monessa osassa eli osamaksulla. Silloin maksat joka kuukausi sovitun summan.

Osamaksu vai säästäminen?

Osamaksusta tulee usein lisäkuluja.
Muista laskea ostoksen kokonaishinta.

Jos voit säästää ostoksen hinnan
etukäteen, välttyt lisäkuluilta.

Muista myös, että Kela ei hyväksy
osamaksuja menoina laskelmissaan.

Ryhmäkeskustelu:

Millaisia hyviä ja huonoja puolia on osamaksulla maksamisessa?

8. Laina, luotto ja velka

Laina, luotto ja velka: tärkeät sanat

- **Laina:** raha, jonka saat käyttöösi nyt ja maksat takaisin myöhemmin.
- **Luotto:** laina.
- **Velka:** laina, jota ei ole maksettu takaisin.
- **Korko:** lainatun rahan hinta.
- **Takaisinmaksu:** lainatun rahan maksaminen.
- **Pikavippi:** nopeasti saatava, korkeakorkoinen laina.
- **Velkakierre:** velan maksaminen uudella lainalla.

Osta nyt, maksa myöhemmin?

Arkikielessä laina, luotto ja velka tarkoittavat usein samaa asiaa.

Lainattu raha pitää maksaa myöhemmin takaisin.

Lainoja ja luottoja myöntävät pankit ja erilaiset yritykset.

Pankin myöntämä laina on yleensä edullisempi kuin muiden yritysten myöntämä laina.

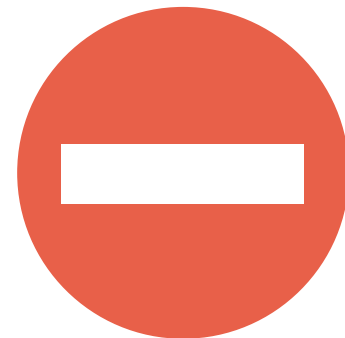
Lainan hyviä puolia:

- Voit ostaa kalliin ostoksen, esimerkiksi auton.
- Voit esimerkiksi opiskella tai ostaa asunnon. Siitä voi olla sinulle hyötyä myöhemmin.
- Maksat turvallisemmin esimerkiksi verkkokaupan ostokset tai lentoliput.

Lainan huonoja puolia:

- Voit ostaa enemmän kuin tarvitset.
- Voit ostaa asioita, joihin sinulla ei ole varaa.
- Maksat lainasta korkoja ja kuluja.
- Netissä mainostetaan korkeakorkoisia luottoja. Niitä kutsutaan pikavipeiksi. Ne ovat kalliita lainoja.

Paljonko laina maksaa?

Korko on lainan hinta. Korko maksetaan rahan lainaajalle.

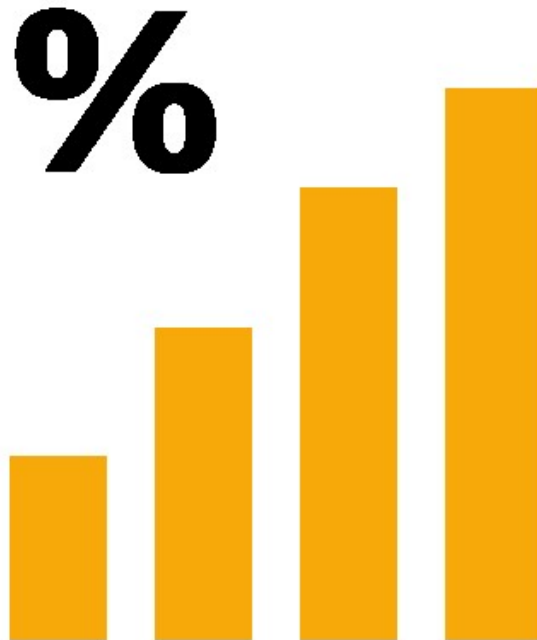
Lainan korko vaihtelee. Siksi lainoja on hyvä vertailla.

Kallis laina johtaa helposti velkakierteeseen.

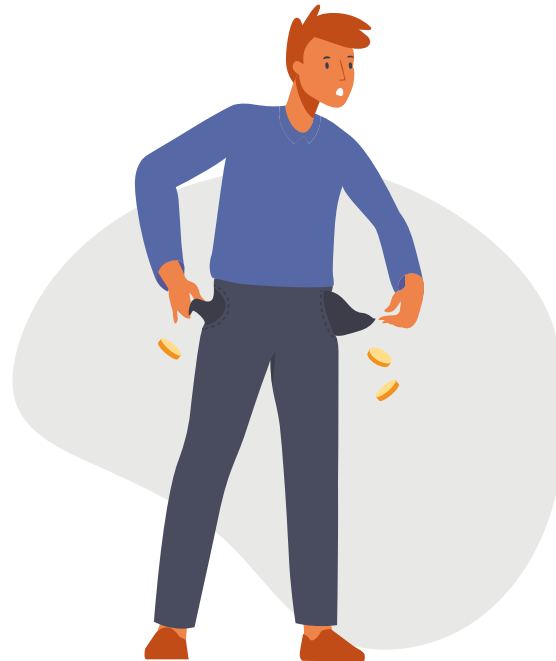
Silloin maksat velkaa uudella lainalla.

Katso mainoksia kriittisesti.

Taloustaidot kotoutumisen tukena

9. Perintä ja ulosotto

Perintä ja ulosotto: tärkeät sanat

- **Perintä:** toimenpiteet, jotka alkavat jos laskua ei maksa viimeistään eräpäivänä.
- **Perintätoimisto:** yritys, joka tekee perintää.
- **Maksumuistutus:** ilmoitus, että laskua ei ole vielä maksettu.
- **Maksuhäiriömerkintä:** jos laskua ei maksa muistutuksista huolimatta, tehdään siitä merkintä rekisteriin.
- **Ulosotto:** viranomainen, joka voi ottaa osan tuloistasi ja maksaa niillä velkojasi.
- **Veronpalautus:** jos olet maksanut liikaa veroja, osa maksuista palautetaan sinulle.

Älä pelkää perintätoimistoa!

Perintä tarkoittaa, että saat muistutuksen laskusta, jota et ole maksanut.

Laskun lähettäjä voi siirtää maksamattoman laskun toiselle yritykselle eli **perintätoimistolle**. Voit tehdä maksusuunnitelman myös perintätoimiston kanssa.

Maksamaton lasku on kallis

On kaikkien etu, että maksat laskut vapaaehtoisesti.

Jos et maksa laskua tai tee maksusuunnitelmaa, laskuun tulee paljon lisäkuluja.

Esimerkki: jos et maksa 30 euron laskua tai sitä seuraavia maksumuistutuksia, muutaman kuukauden päästä lasku siirtyy ulosottoon. Siinä vaiheessa lasku voi olla jo noin 200 euroa.

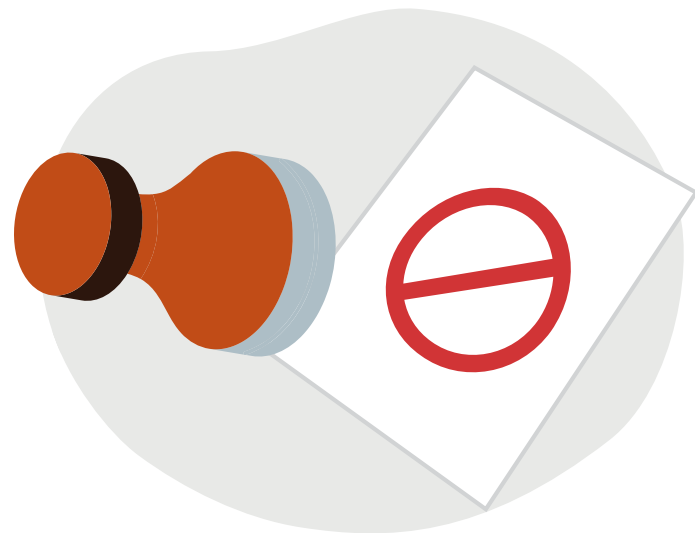
Mikä on maksuhäiriömerkintä?

Jos jätät laskun maksamatta, saat maksuhäiriömerkinnän. Se kirjataan rekisteriin.

Merkintä on yleensä voimassa 2-3 vuotta. Merkintä poistuu, kun maksat laskun.

Jos sinulla on maksuhäiriömerkintä, sinun on vaikea

- saada luottoa tai osamaksusopimuksia
- avata puhelin- ja nettiliittymiä
- saada vuokra-asuntoa tai vakuutuksia

Ulosotto huolehtii, että velka maksetaan

Jos et maksa velkaa, se siirtyy ulosottoon.
Ulosotto on viranomainen, joka alkaa periä velkaa.

Ulosotto perustuu lakiin.
Ulosotto on ainoa taho,
joka saa toteuttaa häädön.

Ulosoton alkaminen kestää
yleensä monta kuukautta.
Osa laskuista, kuten sakot tai terveyskeskusmaksut,
menevät nopeasti ulosottoon.

Ulosotto saa ottaa tuloistasi tai tililtäsi

Ulosotto voi ottaa osan tuloistasi.
Veronpalautus, auto tai tilillä oleva suurempi rahasumma voidaan myös ottaa.

Ulosotto huolehtii, että sinulle jää riittävästi rahaa elämiseen.

Jos tulosi ovat pienet, ulosotto odottaa, että tulosi nousevat.

Velka odottaa sillä välin ulosotossa tai perintätoimistossa.

Testaa tietosi!

Kysymys 1:

**Voiko ulosotto viedä sohvan tai television,
jos et maksa velkaa?**

Vastaus: Ei voi.

Ulosotto ei vie tavallisia huonekaluja
tai muita kodin esineitä.

**Kysymys 2: Saatko tarkistaa rekisteristä,
onko ystävälläsi maksuhäiriömerkintä?**

Vastaus: et saa.

Tiedot saa nähdä vain silloin, jos niiden tarkistamiselle on lakiin perustuva syy.

Esimerkiksi vuokranantajat,
pankit ja työnantajat saavat katsoa tietoja.

Omat tiedot saa tarkastaa ilmaiseksi kerran vuodessa.
Rekistereitä ylläpitävät Suomen Asiakastieto Oy
sekä Dun & Bradstreet Finland Oy.

Kysymys 3:

**Kannattaako sinun unohtaa lasku,
jos et pysty maksamaan sitä?**

Vastaus: ei kannata.

Ota yhteyttä laskun lähettäjään,
jos sinulla ei ole rahaa maksaa laskua.

Voit sopia laskun maksamisesta.
Laskun eräpäivää voi siirtää
tai laskun voi maksaa erissä.

Rahahuoliin saa apua!

Takuusäätiön maksuton Velkalinja 0800 9 8009

Kysy rahasta -chat www.takuusaatio.fi

Talous- ja velkaneuvonta sekä talousneuvolat
eri paikkakunnilla
www.oikeus.fi/talousjavelkaneuvonta

Asumisneuvonta eri paikkakunnilla auttaa
asumisen ongelmatilanteissa.

Pelataan!

Raha-alias

Jokainen nostaa vuorotellen korttipakasta kortin.

Kortissa oleva sana selitetään muille osallistujille. Sen jälkeen vuoro siirtyy seuraavalle.

Opitko uusia sanoja?

Taloustaidot kotoutumisen tukena

Mitä opit?

Kiitos, kun osallistuit taloustaitokurssille!

Tämä materiaali on laadittu Takuusäätiön
Kotouttavat taloustaidot –hankkeessa.
Materiaalille on myönnetty Selkotunnus.

Taloustaidot kotoutumisen tukena

 Takuusäätiö

Euroopan unionin
osarahoittama